

PROČ VOJSKO ÚZEMNÍ OBRANY?

V rámci předpokládaných reorganizačních změn v armádě v roce 1993 je nezbytně nutné konstituovat nový druh pozemního vojska - vojsko územní obrany. Článek předkládá teoretická zdůvodnění pro realizaci tohoto procesu. V analýze se zabývá možnými variantami ohrožení a stavem operační připravenosti eliminovat tato ohrožení. Předkládá požadavky na výstavbu vojska územní obrany v systému obrany České republiky. Umožňuje širší vojenské veřejnosti snadněji se orientovat v dané problematice.

Současné vojenskopolitické uspořádání v Evropě vyžaduje nově koncipovat bezpečnostní a brannou politiku státu. Geostrategické položení republiky nás nutí vypracovat a realizovat vlastní koncepci obrany bez koaličních vazeb, respektující ekonomické možnosti a uspořádání státu. Zároveň požaduje orientovat bezpečnostní a brannou politiku směrem k aktivnímu a účinnému zapojení do budování systému kolektivní bezpečnosti v Evropě.

Základ pro splnění těchto požadavků vytváří současná vojenská doktrína, ve které jsou vedle politických nástrojů k zajištění bezpečnosti státu formulovány i úkoly ozbrojeným silám a jejich rozhodující součásti - armádě, jejímž hlavním úkolem je na základě zjištění příprav k vojenskému napadení státu odvrátit ohrožení suverenity státu včasným přijetím nezbytných obranných opatření. V případě napadení odrazit pozemní i vzdušný útok agresora z kteréhokoliv směru a na jakoukoliv část území státu. Síly, které pronikly na území státu, ničit aktivní činností pravidelných nebo mobilizačně rozvinutých sil k obnovení územní celistvosti a suverenity státu.

Koncepci zabezpečení obrany státu ovlivňují kromě uvedeného hlavního úkolu zásadním způsobem i další doktrinární zásady. Především není specifikován konkrétní protivník a nejsou ani definovány potencionální hrozby, připouští se ovšem vojenské ohrožení státu. Proto je důležité hledat a aplikovat všechny možné způsoby a opatření pro trvalé zabezpečení spolehlivé obrany státu.

Ozbrojenou obranu státu zpravidla armáda zabezpečuje samostatně, opírajíc se o obranný potenciál země, i když rozpoutaný ozbrojený konflikt se vždy stane předmětem celoevropského zájmu. Ve své struktuře a činnosti musí mít armáda obranný charakter s předurčením k odvrácení a odrazení možné agrese.

Obranu je nutné chápat jako obranu jednoho uceleného strategického prostoru,

jehož obranyschopnost je závislá na udržení celistvosti a akceschopnosti státu a zabezpečení podmínek pro manévr ozbrojenými silami po celém území. Efektivnost současné obrany je podmíněna vysoce dynamickou činností vojsk na území státu spojenou se spolehlivým udržením důležitých prostorů a přehrazením ohrožených směrů. To znamená, že společným cílem je vytvořit podmínky především pro odvrácení potencionálního protivníka od napadení. V případě, že se to nepodaří, musí být naše republika připravena přejít jako celek (nejen armáda) k obraně celistvosti, suverenity a ochraně **především obyvatelstva**. Vysoká připravenost, odhodlání a schopnost účinně se bránit musí každého z potencionálních protivníků přesvědčit o tom, že jeho agrese bude neúčinná a nesmyslná.

MOŽNÁ RIZIKA OHROŽENÍ

V současném období nelze vyloučit ve střední Evropě možná rizika ohrožení státu vyplývající z politických změn, ekonomických rozdílů a národnostních napětí. Tato rizika mohou vyústit do ohrožení obyvatel, bezpečnosti a suverenity státu. Podle charakteru je můžeme členit na **vojenská a nevojenská** a území naší republiky se tak může stát válčištěm v případě vzniku:

Globálního konfliktu, kdy území státu bude vtaženo do konfliktu mezi velmocemi a ke střetnému sražení vojsk velmocí na našem území, bude se jednat o konflikt vysoké intenzity s možností použití jaderných zbraní. **Předpoklad vzniku globálního válečného konfliktu je z hlediska současné vojensko-politické situace a vývoje málo pravděpodobný.**

Armáda se zúčastní války, kterou nebude schopna rozhodujícím způsobem ovlivnit, ani jí zabránit. Pro řešení obrany je tato varianta nejméně příznivá a její výsledek je obtížně předvídatelný, pravděpodobně však katastrofický. Armáda, která prochází reorganizací, v souladu se zámyslem použití zahájí boj se vzdušným a pozemním protivníkem a povede obranou operaci. Na celistvou a plošnou obranu státu však nebude mít dostatek sil a prostředků, nedokonale bude provádět obranu a ochranu významných objektů, prostorů a směrů, nebude moci poskytovat účinnou pomoc při likvidaci následků napadení. Tento úkol musí převzít a být připraveno částečně plnit mobilizované (povolané) vojsko na daném teritoriu. Pod pojmem mobilizované vojsko je nutné si připravit síly, které budou předurčeny v daném teritoriu pro jeho obranu, předvystrojeny a budou schopny v co nejkratší době, řádově několik desítek hodin plnit úkoly.

Lokálního nebo regionálního konfliktu, kdy může jít o konflikt střední intenzity s "absolutními cíli" potencionálního agresora, tzn. snahu o násilnou změnu politického systému s následnou vojenskou kontrolou, případně likvidace státu jako samostatného suverénního státu a nebo časově a prostorově omezený konflikt s dílčími cíli, jako vojenský způsob řešení dílčích územních, národnostních případně revanšistických a jiných požadavků. Pro vedení války s absolutními cíli disponuje ze sousedních států v současné době potřebnými silami pouze SRN.

Půjde-li o konflikt nízké úrovně s "omezenými cíli", je pravděpodobné, že po ovládnutí části území by došlo k utlumení vojenské činnosti a přechodu k nátlaku

a vynucování si původních a nebo i větších požadavků v souvislosti s celkovou situací uvnitř státu a mezinárodní odezvou.

V obou případech bude pozemní vojsko postupně uváděno do plné připravenosti, vyčleněné síly a prostředky zaujmou kryt státní hranice a umožní organizovaný přechod z mírového na válečný stav, operací a mobilizační rozvinování, zaujímání, budování a vedení obrany. Ne vždy budou mít dostatek sil zabránit protivníkovi v ovládnutí výhodných prostorů a objektů v hloubce území, zejména pak na vedlejším směru, důsledně využívat obranných čar, ženině-technických opatření, zabezpečit obranu a ochranu objektů zvláštní důležitosti, evakuaci obyvatel z ohrožených prostorů, zabezpečení pořádkové služby. Opět se naskytá možnost, aby tyto úkoly plnily teritoriální síly.

V případě nevojenského ohrožení mohou nastat krizové situace vnější i vnitřní při jejich řešení bude nezbytná spoluúčast širších ozbrojených sil (CO, policie, požární sbory, atd.). Mobilizované vojsko v daném regionu se může **vyjimečně** podílet na zesílení střežení státní hranice, na střežení prostorů a objektů zvláštní důležitosti, na regulační a pořádkové službě, na záchranných pracích a evakuaci osob.

ZKUŠENOSTI Z BUDOVÁNÍ TERITORIÁLNÍCH SIL V OSTATNÍCH ZEMÍCH

V ozbrojených silách většiny evropských demokratických států existují mimo armády ozbrojené síly budované na územním principu, které plní obdobné úkoly při obraně těchto států, i když jsou různě nazývané - teritoriální vojsko, síly, domobrana, garda atd.

Tyto teritoriální síly mají nezastupitelné místo v systému obrany každé země. Hlavní úkoly pro tyto síly jsou postaveny tak, aby mozaikovitě přispěly k funkčnímu systému obrany. Tyto úkoly jsou spojeny a úzce souvisí s úkoly, které plní polní vojska jako je např. zabezpečení komunikační zóny, příprava teritoria k obraně i ochraně a vedení bojové činnosti.

Teritoriální síly jsou zároveň obvykle schopny vzhledem ke své dislokaci po celém teritoriu, aktivně a v krátké době přispět k obraně území při vojenských ohroženích a vytvořit tak podmínky pro efektivní činnost polních sil. Zpravidla zahrnují **aktivní síly a mobilizované síly**.

Organizační struktura těchto sil je členěna územně a zpravidla odpovídá správnímu členění země. Jednotlivé stupně státní správy mají obvykle svůj štáb teritoriálních sil a jemu podřízené jednotky. Orgány státní správy se podílejí na organizaci, řízení a zabezpečení obrany a bezpečnosti na svém území tím, že mají přidělenou odpovědnost za určitý region, což jim umožňuje vytvářet a využívat útvary a jednotky podle místních potřeb s ohledem na zvláštnosti daného regionu.

Druh výzbroje je ovlivněn především předpokládanými úkoly. Jednotky předurčené k plnění bojových úkolů, jež jsou zpravidla mobilizovány mají výzbroj obdobnou jako polní síly, která není však nejmodernější, ale odpovídá soudobým požadavkům na obranu. Strážní a pořádkové jednotky mají zpravidla lehkou pěchotní výzbroj.

Vzhledem k tomu, že teritoriální vojsko v každé zemi plní specifické podmínky, lze velmi obtížně dát nějaký vzor pro výstavbu obdobných sil u nás.

VÝCHOZÍ PODMÍNKY PRO VZNIK NOVÉHO DRUHU POZEMNÍHO VOJSKA

Vzhledem k možnosti vedení útoku protivníkem na směrech, **vzrůstají nároky na relativní samostatnost jednotlivých bránicích se celků s přesně časově a prostorově vymezenými cíli.** Ničivé údery do celé hloubky území obránce spolu s možnými četnými vzdušnými výsadky a organizováním diverzních skupin prakticky **vyžadují obranyschopnost a vše co s ní souvisí na celém teritoriu státu.**

V soudobých podmínkách se jeví a nabízí jako velmi výhodná **obrana prostoru,** která představuje vedení obranné operace se silným protivníkem, kdy je cílem zabránit za každou cenu pronikání útočníka do hloubky území. Úsilí obránce je soustředěno na udržení zaujatých prostorů, ničení protivníka před soustavou bránicích se vojsk v dotyku i těch, které se do sestavy vklínily. S využitím všech sil a prostředků jsou ničeny především obrněné cíle a palebné prostředky nepřítele tak, aby byl zastaven jeho postup. Tak se vytváří výhodné podmínky pro ničení úderného uskupení.

Při vedení obrany prostoru převažuje vedení obranné činnosti (obrana rajónů, čar, prostorů a pásem). Využívá se ochranných vlastností terénu, včasnými připravenými palbami a zátarasy všeho druhu. Připravený systém paleb, znalost terénu a ochrana ženíjně vybudovaných postavení zvyšují možnost menšími silami zastavit i mnohonásobně silnějšího útočníka.

Větší hloubka obrany vyžaduje vyčlenit více sil a prostředků v operační hloubce obrany a v hloubce sestavy, **dokonalé využití znalostí obranných a ochranných vlastností terénu, provedení ženíjních opatření a připravenost systému paleb.** Palebné a úderné prostředky musí být schopné ničit i druhé sledy a zálohy útočníka. **Osnovou obrany prostoru je obrana klíčových rajónů a prostorů (čar), jejichž udržení má rozhodující význam pro soudržnost obrany, obrana a ochrana důležitých prostorů, objektů, majetku a hodnot obyvatel.** Takto pojatá obrana prostoru musí odpovídat reálným ohrožením a rizikům, změnám v jejich důležitosti, vzniku nových netradičních ohrožení a rizik, dané ekonomické situací a zabezpečovat z vojenského hlediska věrohodnou obranu, ke které bude mít obyvatelstvo důvěru.

Při posouzení plnění obranných úkolů pozemním vojskem lze konstatovat, že **pozemní vojsko plní významnou úlohu při obranně státu, je určeno k odrážení pozemního útoku agresora, k rozdrčení sil, které pronikly na území státu a k obnovení územní celistvosti.** Při nevojenském ohrožení může být s ostatními druhy ozbrojených sil použito k likvidaci následků vážných přírodních, ekologických a technologických katastrof. Na základě této charakteristiky mezi hlavní úkoly pozemního vojska patří:

1. V období bezprostředního ohrožení státu potencionálními silami, demonstrací připravenosti a odhodláním bránit suverenitu státu (odstrašováním) odradit protivníka od agrese.

Plnění tohoto úkolu je determinováno:

- * Ekonomickými možnostmi státu.
- * Lidským potenciálem.
- * Současným stavem armády, především z hlediska vojenské výzbroje a techniky.
- * Strategicko-operačními zásadami použití armády.

Při plnění tohoto úkolu je nutné mimořádnou pozornost věnovat strategickému zpravodajství s cílem vyloučit moment překvapení za strany agresora, protože jeho kvalita a věrohodnost informací může zásadním způsobem přispět k zabezpečení suverenity státu při minimálním rozsahu obranného systému. Zpracovat program legislativního zabezpečení všech problémových oblastí komplexního systému obrany a dát tomuto systému "**všenárodní charakter**", aby se změnil částečně netečný postoj veřejnosti k vlastní armádě a branné politice, což negativně ovlivňuje obranyschopnost státu a proces transformace armády. Vytvořit podmínky, aby **armáda byla moderní armádou, připravena kdykoliv se postavit na odpor možnému agresorovi.**

2. V případě napadení v součinnosti s ostatními druhy ozbrojených sil odrazit agresi protivníka, a to z kteréhokoliv směru.

Vzhledem k tomu, že neznáme konkrétního protivníka a k možnosti vedení útoku agresora na směrech, vzrůstají nároky **na relativní samostatnost jednotlivých bránících se celků.** Bylo ukázáno, že protivník bude využívat diverzní činnost proti důležitým objektům na celém území státu. To vyžaduje obranyschopnost a vše co s ní souvisí na celém teritoriu státu. V současné době stávající svazky jsou schopny pouze vést boj s útočníkem na hlavním směru před předním okrajem a na hlavním pásmu obrany s cílem způsobit mu maximální ztráty a zastavit jeho postup v samém počátku operace. Jako jeden z rozhodujících momentů v této fázi se jeví **včasné zaujetí obrany, předstunutých postavení, znalost terénu, dovedné využití ženijně technických zátarasů. Připravenost částí sil k provedení manévru na přehrazení směru a k zaujetí obrany výhodných prostorů a objektů.**

Šířka jednotlivých operačních zón (200 i více km), operačních směrů (30 - 70 km) a zejména možnost pronikání protivníka na dalších směrech povede k **disproporcii mezi počtem požadovaných sil a prostředků a reálnými možnostmi.**

Stávající motorizované, mechanizované a tankové svazky jsou schopny tyto úkoly plnit až po mobilizačním doplnění za 10 až 15 dní.

Zde se jeví jako velmi výhodné využít momentu **včasnosti** zaujetí příkrytí státní hranice, **znalostí** terénu a ochrany a obrany důležitých prostorů a objektů, aby tyto úkoly plnily **mobilizované jednotky v daném regionu a v co nejkratší době.**

3. Při proniknutí protivníka na území státu, ničit jej aktivně vedenou obranou a rozhodnými protiúderem, obnovit státní hranici a udržet tak suverenitu a celistvost státu.

Podstata plnění tohoto úkolu spočívá v soustředění úsilí do úporného držení zaujatých prostorů, pásem, postavení, ve včasném a smělém manévru silami a prostředky, palbou a zátarasy na ohrožené směry s cílem nedovolit agresorovi pronikat do hloubky území, oslabit jeho útočný potenciál a na výhodných čarách jej zastavit. Dovedné využívání prostorů a ochranných vlastností terénu, vedení obrany ohniskovým způsobem, obrana klíčových prostorů a objektů s možností manévru a rychlého soustředění sil a prostředků na vybraných směrech vyžaduje mít **samostatné taktické jednotky** (zřejmě o síle zesíleného praporu), **schopné autonomně a dlouhodobě bránit klíčové prostory a objekty na kterých závisí soudržnost obrany.**

ZDŮVODNĚNÍ OBJEKTIVNÍ POTŘEBY VYTVOŘENÍ TERITORIÁLNÍHO VOJSKA

Z toho co bylo uvedeno v předešlé části vyplývá rozpor mezi potřebou rychlého operačního rozvinutí vojsk k překrytí státní hranice na jakémkoliv úseku, a nutností bránit územní celistvost se stále zmenšující se armádou.

Protože zatím neexistuje celoevropský bezpečnostní systém, musí naše republika zabezpečit obranu vlastními silami a bez cizí pomoci. Řešení se naskytá v mobilizačním vytvoření vojska v rámci pozemních sil, které by napomohlo všechny výše uvedené rozpory na daném teritoriu vyřešit. Nejschůdnější cestou bude pravděpodobně vytvoření nového druhu pozemního vojska, které by řešilo včas problémy celoplošnosti obrany, zabezpečení manévru a přeskupení vojsk na ohrožený směr i všeobecnosti obrany a ochrany objektů.

Tento úkol by na sebe mohlo vzít teritoriální vojsko, které by bylo budováno na územním principu a které by se rozvíjelo jen v případě války.

Reálné řešení problematiky teritoriálního vojska vyžaduje zabývat se především takovými činiteli, které ovlivňují, nebo mohou ovlivnit a zajistit efektivnost obrany našeho státu.

Mezi tyto rozhodující činitele náleží:

1. Probíhající reorganizace.
2. Vedení bojové činnosti.
3. Stav vyzbrojení a všestranné zabezpečení.

1. **Probíhající reorganizace** v armádě, zejména u pozemního vojska, představuje především plánované, radikální snižování jejího počtu. Postupný přechod k poloprofesionální armádě naznačuje, že tak jak v stanovených časových etapách se počty stávajících svazků budou snižovat, celou řadu úkolů nebude možné plnit stálými jednotkami. Bude nutné **hledat náhradu v teritoriálním vojsku pro plnění vedlejších nebo méně důležitých úkolů**, čímž zákonitě poroste jeho úloha a místo v celkovém systému strategie obrany státu.

Místo a úloha teritoriálního vojska poroste také proto, že samotná profesionalizace stálé armády bude spočívat v prvé řadě v profesionalizaci rozhodujících funkcí v bojových jednotkách, které jsou pro ničení protivníka určující a minimálně nezbytného počtu profesionálů k zabezpečení jejich dokonalé funkčnosti. V současné době nadešla doba **zásadního přehodnocení celé sféry materiálního zabezpečení vojsk** v souvislosti s obrannou doktrínou státu, což

v praxi bude znamenat, že část úkolů týlového a technického zabezpečení převezme teritoriální vojsko.

2. Úderné prostředky protivníka mohou působit do velké hloubky a využít jejich účinků vytváří podmínky pro stírání rozdílu mezi frontou a zápolím. Z toho důvodu je třeba připravit a organizovat obranu po celém území státu již v míru. Její aktivace a realizace bude záviset na činnosti protivníka. V různých částech území se bude lišit intenzitou a také dobou **vedení bojové činnosti**. Z těchto skutečností vyplývá požadavek **být neustále schopni bránit kterýkoliv prostor na území státu**. Tento úkol může bez větších obtíží plnit teritoriální vojsko. Je naprosto přirozené a žádoucí využít je k obraně těch regionů, na němž se formují. Brání to, co je jim důvěrně známé a hodnoty, které sami vytvářeli. Nasazení sil teritoriálního vojska k obraně jim určených prostorů je velmi výhodné zejména z důvodů dokonalé znalosti daného prostoru, což při boji s útočícím agresorem je jedna ze silných stránek obrany. Ve spojení s dalšími pomáhá postupně snižovat převahu agresora a vytváří podmínky pro získání iniciativy, zastavení jeho postupu a pro přechod vlastních sil z obrany do útoku.

3. Rozhodujícím činitelem, který bude ovlivňovat bojovou sílu teritoriálního vojska je jeho výzbroj. Při rozhodování o ní je třeba vycházet z podlimitních počtů naší armády a vybrané bojové techniky, kterou nelze zařadit do jednotek vojsk stojících již v míru. Z hlediska potřeb obrany se bude jednat především o protiletadlové prostředky, protitankové zbraně, minomety, případně granátomety - všechno s ráží menší než 100 mm, které budou určeny pro bezprostřední obranu bráněných prostorů a objektů.

Státoprávní uspořádání, ekonomická situace státu a pravděpodobně další omezování výdajů na ozbrojené síly budou zřejmě určující tendencí výstavby teritoriálního vojska v nejbližších letech. **Z požadavků na teritoriální vojsko vyplývá, že musí být součástí pozemního vojska, která se včas mobilizačně rozvine v daném teritoriu a bude se podle svého předurčení a výzbroje podílet na účinné obraně teritoria, ochraně a obraně objektů zvláštní důležitosti.** Vybavení těchto vojsk musí odpovídat soudobým požadavkům a jejich významu při obraně státu a je vhodné jej nazývat v našich podmínkách **vojskem územní obrany**.

ZÁKLADNÍ POŽADAVKY NA VÝSTAVBU VOJSKA ÚZEMNÍ OBRANY

Při stanovování požadavků na výstavbu vojska územní obrany (VÚO) je žádoucí ovlivnit budoucí podobu armády, její organizaci, dislokaci a modernizaci její výzbroje.

Při výstavbě vojska územní obrany je žádoucí vycházet z těchto požadavků:

Respektování závěrů mezinárodních dohod o stavu výzbroje v naší armádě, což znamená efektivní začlenění techniky do VÚO, která při provádění reorganizaci v současné době je nadpočetná a která z hlediska obrany zvýší bojové možnosti VÚO.

● **Připravenost a odhodlanost lidského potenciálu k obraně**, jenž rozhodujícím způsobem ovlivní systém obrany a dává mu existenční smysl. Zde musí sehrát rozhodující úlohu nová jasná branná politika státu, která posílí občanskou identifikaci se státní suverenitou. Současné chladné a netečné postoje většiny naší společnosti k dění v armádě a branné politice negativně ovlivňují obranyschopnost státu, proces profesionalizace a transformace v naší armádě.

● **Teritoriální doplňování** předpokládá použití vojsko územní obrany výhradně k obraně prostoru, ve kterém se formuje, který dokonale zná a kde budou bránit vlastní vytvořené hodnoty a domovy.

● **Výběrové uvádění do připravenosti** předpokládá, že do jednotek vojska územní obrany budou zařazováni vojáci z místa bydliště, kteří budou již předvystrojeni a budou připraveni plnit úkol v co nejkratší době.

● **Úměrnost výzbroje stanoveným úkolům**. Charakter použití ovlivní druh výzbroje. Jinou výzbroj budou mít jednotky, které budou plnit úkoly obrany v přikrytí státní hranice a jinou jednotky ve vnitrozemí, které budou plnit úkoly střežení a ochrany. Při realizaci tohoto požadavku je nutné mít na zřeteli, že tyto jednotky budou bojovat proti protivníkovi, který je vyzbrojen moderní technikou s účinnými palebnými prostředky. Hlavní důraz je nutné položit na dostatečnou protitankovou a protiletadlovou obranu. Kromě toho tyto jednotky vyzbrojit všemi stávajícími a vyvíjejícími druhy zatarasovací techniky, minového materiálu s širokým spektrem účinků a způsobů iniciace. Pro naši společnost je ekonomicky výhodnější některé úkoly obrany přenést na teritoriální vojsko, které bude mobilizačně vytvářeno, než udržovat zvýšené počty u stálých svazků.

● **Samostatnost a iniciativa** při plnění úkolů vyplývá z toho, že vojáci budou z daného prostoru, budou znát úkol a bránit svoje domovy a blízké. Velitelé všech stupňů musí být schopni řešit iniciativně a samostatně dynamické situace ve svém prostoru nasazení (objektu), ale také úkoly, které se mohou lišit od tradičních bojových úkolů ale vždy v souladu se zámyslem nadřízeného.

● **Přísná účelovost výcviku v malých jednotkách** představuje výcvik provádět formou krátkodobých stmelovacích cvičení praktickou formou, úzce jej specializovat a organizovat po organických jednotkách v terénu nebo prostoru pravděpodobného nasazení (pokud to bude možné) s využitím posádkových UVZ. Při výcviku dbát na úzkou součinnost se stálými jednotkami.

● **Jednoduchost organizační a řídicí struktury a jasná podřízenost**. Organizační struktura vojska územní obrany zabezpečit jejich samostatnost, možnost povolávat jen nezbytnou část v daném regionu, musí být podřízena zájmu

operačního plánu a v rámci něho realizovat obranu a ochranu vybraných objektů, zajistit manévruschopnost uskupení pozemního vojska a všestranné zabezpečení vojsk.

PŘEDPOKLÁDANÉ ÚKOLY NOVĚ TVOŘÍCÍHO SE VOJSKA ÚZEMNÍ OBRANY

Úkoly nově tvořícího se vojska územní obrany se musí vytvářet v kontinuitě s plánovanými úkoly, reorganizačními změnami, transformací armády a vycházet z reálných potřeb a ekonomických možností státu.

Úloha vojska územní obrany v systému obrany státu:

1. V době mimořádných opatření.

2. Za branné pohotovosti státu.

1. Pod pojmem "**mimořádná opatření**" je třeba chápat taková opatření a situace, kdy státu nehrozí bezprostřední vojenské ohrožení. Půjde vždy o situace, ve kterých zákon neumožňuje, nebo není účelné ani únosné použití jednotek polního vojska, ale o situace, které se běžně vymykají z běžné činnosti ostatních ozbrojených sborů státu, jako jsou např. likvidace rozsáhlých přírodních, ekologických a jiných katastrof na příslušném teritoriu, udržení pořádku a ochrana majetku i státu.

Krytí státní hranice před kontrolou se vymykající rozsáhlé migraci osob, či jiné činnosti, ohrožující zájmy státu a jeho zákony.

Činnost jednotek a útvarů VÚO musí být v souladu se zákonem a časově ohraničena na nejmenší možnou míru.

Použití vojska územní obrany v těchto případech v době míru bude **vyjíméčné**.

2. Za "**branné pohotovosti státu**" hlavním úkolem VÚO bude:

Obrana a ochrana důležitých vojenských, průmyslových objektů a komunikací proti záškodnické a diverzní činnosti.

Za důležité vojenské objekty je nutné považovat stálá VS, objekty integrované PVO, letiště, sklady, základny a zařízení, kasárna, která vojska opustí po odchodu do pole.

Za významné průmyslové objekty je nutné považovat takové objekty, které mají rozhodující význam pro obrannou ekonomiku nebo objekty, které by svým zničením ohrožovaly jak obyvatelstvo, tak i vojska.

Pod obranu a ochranu komunikací je třeba chápat obranu a ochranu komunikačních objektů na nich - mostů, tunelů, důležitých železničních uzlů atd.

Obranu a ochranu těchto objektů na teritoriu je nutné organizovat v závislosti na jejich počtu, velikosti a významu silami do samostatné strážní čety.

Vedení bojové činnosti by se uskutečňovalo v součinnosti s jednotkami, útvary a svazky pozemního vojska nebo samostatně, a to:

- Bojovou činnost VÚO vést s **cílem** zaujmout kryt státní hranice a zabezpečit tak mobilizační rozvinutí a stmelení vojsk.

- Zabezpečit obranu boků a těžko dostupných prostorů, obranu přístupu k důležitým administrativně-hospodářským a politickým aglomeracím.

- Provést likvidaci menších jednotek protivníka, TVV a diverzních skupin a jednotek, které se prolomily do hloubky.

K plnění těchto úkolů budou vytvořeny brigády, pluky a prapory VÚO.

Zabezpečení manévru ozbrojených sil na teritoriu.

Organizovat pořádkovou a regulační službu na daném teritoriu, zabezpečit obnovu poškozených komunikací a komunikačních objektů a podílet se na budování, obraně a ochraně přepravišť přes vodní překážky.

Ke splnění těchto úkolů budou vytvořeny integrované silniční pořádkové prapory (silpořpr), ženíjní silniční prapory (žsilpr).

Udržování součinnosti mezi vojenskými a civilními orgány a organizacemi.

Při naplňování součinnostních funkcí je nezbytné vycházet z toho, že obrana státu není úkolem pouze armády, ale musí se na ní podílet svými opatřeními a vyčleněnými silami i ostatní administrativní složky státní správy (okresní správy spojů, silnic, dopravy, zdravotnictví, opravářská zařízení atd.) Udržování součinnosti s nimi je nezbytností. Tato součinnost bude nabývat na významu v případě nutnosti evakuace obyvatelstva z ohrožených prostorů nebo bojových zón.

ZÁVĚR

Politický vývoj a změny, k nimž došlo a stále ještě dochází zejména ve střední Evropě, vyžadují nově koncipovat obrannou politiku, která musí být jako celek připravena plnit úkoly obrany suverenity a celistvosti.

Probíhající reorganizace v armádě zejména u pozemního vojska představuje radikální snižování jejího počtu. Úkoly obrany však narůstají, z toho důvodu je oprávněný požadavek nově koncipovat vojsko územní obrany na principu územního řízení.

Podle svého předurčení, charakteru a výzbroje je vojsko územní obrany novou součástí pozemního vojska, které je předurčeno k plnění bojových a dalších úkolů ve svém teritoriu je schopno s nízkými náklady zabezpečit efektivní plošnou a trvalou obranu svěřeného teritoria a čelit tak možným ohrožením a rizikům. Vzhledem k tomu musí odpovídat také jeho vyzbrojení a vybavení.

Vojsko územní obrany bude vytvářeno především mobilizačním způsobem, budou je tvořit síly pro vedení bojové činnosti, strážní službu a všestranné zabezpečení a také další odborné činnosti v hloubce bojových sestav vojsk. Z hlediska efektivnosti plnění úkolů se jeví účelné, aby velení všem vojskům na daném teritoriu bylo prováděno integrovaně vojenským velitelstvím.

Z uvedeného vyplývá, že v současné době, která je poznamenána nepříznivou ekonomickou situací státu a pravděpodobně dalším omezováním výdajů na armádu je nutné vytvořit v celkovém systému strategie obrany státu vojsko územní obrany na principu územního řízení, které musí být schopno plnit některé úkoly za stálé jednotky naší armády.

Seznam použité literatury:

- **Pezl Karel:** Úloha ČSA v komplexní strategii obrany ČSFR. FMO-GŠ/HOS-OS, Praha 1991.
- **Kolektiv:** Zpráva o zhodnocení stavu operačních a bojových možností vlastních vojsk a vymezení dílčích problémů v otázkách přípravy a vedení operací, výzkumná zpráva k řešení úkolu Zásady operačního umění ozbrojených sil ČSFR, IVOU.

Plukovník doc. Ing. Václav Marýš, CSc.

NA CESTU NOVÉ ČESKÉ ARMÁDY

Již jen prostý výčet problémů, které musejí konstituující se Česká republika a její rodící se armáda v zájmu prosperující, dostatečně zabezpečené společnosti vyřešit, je velmi výmluvný.

Porážka Varšavské smlouvy a její úplný rozpad snížily sice riziko hrozby globální raketojaderné války, zvýšily však možnou četnost výskytu jiných, ve všech základních atributech velmi neurčitých konfliktů značitelných dle svého rozsahu jako "regionální" a své technologie jako "konvenční".

Příčina je zjevná. Zánik uměle udržované bipolární rovnováhy a stability vede k nezadržitelnému (neřízenému) rozpadu poražených a přechodu do stavu nové samovolné a labilní rovnováhy multipolární. Ta se však opět stejně nezadržitelně začne integrovat na nových základech do nové kvality o stále menším počtu pólů o vyšším potenciálu, ale i antagonismu.

Nový, nestabilní svět je, ale i stále více bude, stavěn před nové rovnice o počtu neznámých úměrných polaritě jak co do mnohosti pólů, tak i jejich individuální potenci.

Permanentní úspěšné řešení těchto rovnic je úkolem bezpečnostní politiky každého státu.

Chápeme-li proto bezpečnostní politiku státu v nejobecnějším pohledu jako souhrn opatření kodifikujících odpovědnost státu za realizaci a udržování podmínek, které umožní nejúčinnější (optimální) rozvoj obecné, sociální prosperity společnosti, musíme předpokládat, že bude jako první dostatečně vyhodnocován vztah mezi: